

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

STRACIŁ ŻYCIE TAM GDZIE POWINIEN BYĆ BEZPIECZNY

Bezpieczeństwo i godność w edukacji

📍 Unecebo Mboteni
– Republika Południowej Afryki

MARATON PISANIA LISTÓW

25 LAT PISANIA LISTÓW,
KTÓRE ZMIENIAJĄ ŻYCIE

Efekty mogą być zdumiewające, gdy nawet garstka ludzi łączy się, aby komuś pomóc. Dwadzieścia pięć lat temu w Polsce mała grupa aktywistów i aktywistek przeprowadziła 24-godzinny maraton pisania listów. W ciągu następnych lat inicjatywa zyskała popularność. Dziś Maraton Pisania Listów (znany też jako Write for Rights) jest największym na świecie wydarzeniem dotyczącym praw człowieka. W 2001 roku powstało 2326 listów, a w roku 2024 akcja przyniosła 4,6 miliona listów, tweetów, podpisów pod petycjami i innych działań podjętych w ponad 200 państwach i terytoriach. Ludzie na całym świecie, wykorzystując potęgę swoich słów, pokazują, że szerokość geograficzna nie jest żadną przeszkodą dla solidarności. Dzięki Maratonowi Pisania Listów w samym tylko 2024 roku niemal milion osób wzięło udział w działaniach edukacyjnych dotyczących praw człowieka. Nasze wspólne wysiłki pomogły zmienić życie ponad 115 osób, uwalniając je od tortur, nękania czy niesprawiedliwego pozbawienia wolności, zapewniając sprawiedliwość osobom, których prawa zostały naruszone, oraz chroniąc tych, którzy mają odwagę działać na rzecz zmiany. Cel tegorocznej kampanii to wsparcie osób z całego świata, których prawa człowieka zostały naruszone. W niektórych przypadkach odpowiedzialne są za to rządy krajowe, w innych policja lub wielkie korporacje. Osoby te spotykają prześladowania z powodu tego, kim są, lub dlatego, że korzystały ze swoich praw. Razem możemy walczyć o sprawiedliwość dla nich. Dzięki Maratonowi Pisania Listów otrzymują tysiące indywidualnych wyrazów solidarności od ludzi z całego świata – przypomnienie, że oni i ich zmagania nie zostali zapomniani. A pisząc bezpośrednio do władz i żądając podjęcia natychmiastowych działań w celu zakończenia niesprawiedliwości, możemy wywierać presję na rządzących i wspólnie budować bardziej sprawiedliwy i równy świat, w którym prawa człowieka są przestrzegane. Osoby i grupy, które brały udział w kampanii w poprzednich latach, zauważają różnicę wynikającą z tych działań i często opisują się czerpaną ze świadomości, że tak wielu ludziom na nich zależy. Pod wpływem akcji często następuje zauważalna zmiana w sposobie traktowania tych i innych osób lub grup będących w podobnej sytuacji przez władze ich krajów. Zarzuty mogą zostać wycofane, a poszkodowani – zwolnieni z aresztu. Wprowadza się nowe prawa lub regulacje dotyczące niesprawiedliwości, a ludzie traktowani są bardziej humanitarnie.

„Głęboko wierzę, że kampania w mojej sprawie utrzymała mnie przy życiu. To właśnie wiedza o tym, że tam jesteście, powstrzymała ich przed zabicim mnie.”

Jani Silva, obrończyni środowiska naturalnego, 2021 r.

ZANIM ZACZNIESZ

Zawarte w scenariuszu propozycje aktywności w ramach edukacji praw człowieka można wykonać w różnych miejscach i okolicznościach: w sali lekcyjnej, podczas spotkania rodziny lub lokalnej społeczności, w grupie przyjaciół, na warsztatach aktywistycznych. Zaproponowane w materiale ćwiczenia można przeprowadzić zarówno na żywo, jak i online. Dostosuj je do potrzeb biorących w nich udział osób i okoliczności, w których działasz. Weź pod uwagę poziom wiedzy uczestników i uczestniczek na temat poruszanych zagadnień oraz liczebność grupy. Zastanów się, jak zorganizować warsztaty, by umożliwić zaangażowanym w nie osobom w pełni aktywny udział; zadbaj o sprzyjającą temu przestrzeń, przeanalizuj możliwe trudności i ograniczenia. Jeśli uczestnicy i uczestniczki zajęć zdecydują się na podjęcie akcji w obronie bohatera bądź bohaterki Maratonu Pisania Listów, przeprowadźcie analizę ryzyka takiego działania i zadbajcie o swoje bezpieczeństwo. Zaproponowane w materiale aktywności przygotowano na podstawie metodologii aktywnego uczestnictwa – osoby uczestniczące w zajęciach nie są jedynie biernymi odbiorcami i odbiorczyniami prezentowanych informacji, lecz samodzielnie badają, analizują i kwestionują zagadnienia dotyczące praw człowieka ilustrowane przez historie bohaterów i bohaterek tegorocznego Maratonu Pisania Listów oraz podejmują dyskusję na poruszane tematy. Takie podejście do edukacji praw człowieka na warsztatach sprawia, że uczestnicy i uczestniczki:

- rozwijają wiedzę o prawach człowieka, kluczowe umiejętności umożliwiające reagowanie na naruszenia tych praw, a także postawy i wartości wzmacniające ich poszanowanie;
- mogą zaprezentować swoje opinie i zadawać pytania, co prowadzi do głębszego zrozumienia omawianych zagadnień;
- kontrolują własny proces uczenia się, wykonują ćwiczenia i biorą udział w aktywnościach, uwzględniając swoje zainteresowania, możliwości, obawy;
- mają przestrzeń do wyrażania swoich emocji i refleksji na temat własnej postawy.

Petycje i pocztówki w obronie Manahel Al-Otaibi podczas Maratonu Pisania Listów 2024.

© Amnesty International / Tajlandia

Przeczytaj o ludziach, dla których walczyliśmy:
<https://maraton.amnesty.org/pl/>.

Skontaktuj się z nami:
www.amnesty.org.pl.

Wyślij wyrazy poparcia na Twitterze do
@AmnestyPL, używając hasztagu #W4R25.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat metodologii aktywnego uczestnictwa, sięgnij do naszej publikacji *Poradnik facylitatorów i facylitatorek. Przewodnik aktywnego uczestnictwa w edukacji praw człowieka, którą znajdziesz tutaj.*

Amnesty International oferuje również bogaty wybór kursów edukacyjnych online na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty. Znajdziesz tam wysokiej jakości bezpłatne kursy e-learningowe, które umożliwiają samodzielną naukę za pomocą komputera bądź innego urządzenia mobilnego podłączonego do internetu. Zacznij swoją przygodę z Akademią Praw Człowieka Amnesty od kursu *Wprowadzenie do praw człowieka*: <https://academy.amnesty.org/learn/course/internal/view/elearning/206/wprowadzenie-do-praw-czlowieka>.

TWOJE SŁOWA MAJĄ MOC

NOWY POCZĄTEK W BEZPIECZEŃSTWIE

W 2023 roku, w wyniku swojej działalności na rzecz praw człowieka, aktywista Rohingja Maung Sawyeddollah znalazł się w poważnym niebezpieczeństwie, gdy przebywał w obozie dla uchodźców w Bangladeszu. W sierpniu 2024 roku otrzymał wizę wyjazdową z Bangladeszu oraz wizę studencką na studia w USA – prawdopodobnie dzięki ogromnemu rozgłosowi, jaki przyniósł Maraton Pisania Listów 2023.

“*Dzięki tej kampanii otrzymałem ogromną dawkę motywacji, wsparcia, zachęty i solidarności od osób i grup z całego świata. Reakcja społeczności międzynarodowej była budująca – ludzie z różnych środowisk zjednoczyli się w walce o sprawiedliwość i prawa człowieka.*”

Maung Sawyeddollah

© Munir Uz Zaman/AFP via Getty Images

URATOWANY PRZED EGZEKUCJĄ

Rocky Myers, czarnoskóry mężczyzna z niepełnosprawnością intelektualną, spędził trzy dekady w celi śmierci w Alabamie (USA) za morderstwo. Na podstawie wątpliwych dowodów mężczyzna został uznany winnym. Otrzymał wyrok śmierci wbrew decyzji ławy przysięgłych – praktyka ta została zniesiona w Alabamie w 2017 roku. W 2023 Rocky roku był bohaterem Maratonu Pisania Listów Amnesty International. W marcu 2025 roku, gdy zapowiedziano wykonanie egzekucji, ostatecznie gubernatorka Alabamy uznała dowody jego winy za niepewne i wycofała wyrok śmierci. Walka Rocky'ego o sprawiedliwość jeszcze się nie zakończyła – pozostaje skazany na dożywocie bez możliwości zwolnienia warunkowego – jednak groźba egzekucji dobiegła końca.

© Prywatne

“*Ta kampania nie tylko nagłośniła jego sprawę, ale zrobiła to w sposób, który uhonorował Rocky'ego jako człowieka, ojca i dziadka. Wiem, że ta fala wsparcia znaczyła dla niego wszystko, a świadomość, że tak wiele osób poczuło się wezwanych do działania, jest naprawdę inspirująca.*”

Miriam Bankston, członkini zespołu prawnego Rocky'ego Myersa

UWOLNIONA Z WIĘZIENIA

We wrześniu 2020 roku Dorgelesse Nguessan została aresztowana i skazana na pięć lat więzienia za udział w pokojowych demonstracjach w Kamerunie. Jej historia została nagłośniona podczas Maratonu Pisania Listów 2022, a w styczniu 2025 roku Dorgelesse została zwolniona i ponownie połączyła się z rodziną.

“*Dotarliście do nas w momencie, kiedy najbardziej tego potrzebowaliśmy. Mój syn był chory, moja mama była chora. Moje uwięzienie tak bardzo na nią wpłynęło, że osłabło jej zdrowie. Ta kampania dała jej siłę. Dodała otuchy nam wszystkim. Nie wiem, jak wystarczająco podziękować Amnesty.*”

Dorgelesse Nguessan

© Prywatne

O PRAWACH CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są podstawowymi swobodami i gwarancjami przysługującymi każdemu z nas. Bazują na godności, równości oraz wzajemnym szacunku, niezależnie od wieku ludzi, ich narodowości, płci, pochodzenia, wyznawanej religii czy światopoglądu. Zgodnie z nimi masz prawo być traktowany_ traktowana sprawiedliwie, tak samo jak wszyscy inni, oraz swobodnie decydować o własnym życiu. Prawa człowieka są

uniwersalne (przysługują nam wszystkim, każdemu człowiekowi na świecie), niezbywalne (nie mogą zostać nam odebrane), a także niepodzielne i współzależne (wszystkie są ze sobą powiązane i każde ma równe znaczenie).

Od czasu dramatu II wojny światowej międzynarodowe instrumenty praw człowieka, począwszy od Powszechnej deklaracji praw człowieka, są

stanowią solidną podstawę dla krajowych, regionalnych i międzynarodowych regulacji prawnych, których celem jest poprawa jakości życia ludzi na całym świecie. Zobowiązują one poszczególne państwa i ich przedstawicieli do respektowania, ochrony i realizacji praw człowieka w ramach własnych granic oraz poza nimi. Prawa człowieka nie są luksusem, na który można sobie pozwolić tylko wtedy, gdy umożliwiają to okoliczności.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

Powszechna deklaracja praw człowieka została przyjęta przez nowo utworzoną Organizację Narodów Zjednoczonych tuż po II wojnie światowej w 1948 roku. Stała się podstawą, na której zbudowano międzynarodowy system ochrony praw człowieka. Państwa świata zgodziły się przestrzegać ogólnych zasad zapisanych w jej 30 artykułach.

Powszechna deklaracja praw człowieka jest, jak sama nazwa wskazuje, deklaracją – wyrazem intencji wszystkich rządów

świata w kwestii przestrzegania pewnych standardów dotyczących traktowania ludzi. Prawa człowieka stały się częścią prawa międzynarodowego – od czasu przyjęcia Deklaracji powstało wiele bazujących na niej praw i umów międzynarodowych. To na ich podstawie Amnesty International wzywa rządy do zaprzestania naruszeń, których skutki odczuwają bohaterowie i bohaterki Maratonu Pisania Listów.

Aktywiści i aktywistki Amnesty w Togo podczas Maratonu Pisania Listów 2024.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

 <p>PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE – prawo do życia, wolności od tortur i niewolnictwa, wolności od dyskryminacji</p>	<p>Artykuł 1 Wolność i równość w godności i prawach</p> <p>Artykuł 2 Niedyskryminacja</p> <p>Artykuł 3 Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego</p> <p>Artykuł 4 Zakaz niewolnictwa</p> <p>Artykuł 5 Zakaz tortur</p>
 <p>PRAWA ZWIĄZANE Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI – domniemanie niewinności, prawo do sprawiedliwego procesu, zakaz arbitralnego pozbawiania wolności</p>	<p>Artykuł 6 Ochrona prawna</p> <p>Artykuł 7 Równość wobec prawa</p> <p>Artykuł 8 Prawo do odwołania się do sądu, gdy doszło do naruszenia naszych praw</p> <p>Artykuł 9 Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju</p> <p>Artykuł 10 Prawo do sprawiedliwego procesu</p> <p>Artykuł 11 Domniemanie niewinności</p> <p>Artykuł 14 Prawo do azylu (udania się do innego kraju i ubiegania się tam o ochronę)</p>
 <p>PRAWA SPOŁECZNE – prawo do edukacji, do założenia i posiadania rodziny, do odpoczynku i opieki zdrowotnej</p>	<p>Artykuł 12 Prawo do prywatności, prawo do życia domowego i rodzinnego</p> <p>Artykuł 13 Prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i swobodnego przemieszczania się wewnątrz granic państwowych</p> <p>Artykuł 16 Prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny</p> <p>Artykuł 24 Prawo do odpoczynku i czasu wolnego</p> <p>Artykuł 26 Prawo do edukacji, w tym do bezpłatnej nauki na poziomie podstawowym</p>
 <p>PRAWA EKONOMICZNE – prawo do posiadania własności, do pracy, emerytury i do standardu życia adekwatnego do zdrowia i samopoczucia</p>	<p>Artykuł 15 Prawo do obywatelstwa</p> <p>Artykuł 17 Prawo do posiadania własności</p> <p>Artykuł 22 Prawo do opieki społecznej</p> <p>Artykuł 23 Prawo do pracy za uczciwe wynagrodzenie i zrzeszania się w związkach zawodowych</p> <p>Artykuł 25 Prawo do standardu życia adekwatnego do stanu zdrowia i samopoczucia</p>
 <p>PRAWA POLITYCZNE – prawo do udziału w zarządzaniu krajem, prawo do głosowania, wolność pokojowych zgromadzeń, wolność wypowiedzi, wolność przekonań oraz wolność sumienia i religii</p>	<p>Artykuł 18 Wolność myśli, sumienia i wyznania</p> <p>Artykuł 19 Wolność wypowiedzi i prawo do rozpowszechniania informacji</p> <p>Artykuł 20 Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach i gromadzenia się w sposób pokojowy</p> <p>Artykuł 21 Prawo do udziału w zarządzaniu krajem</p>
 <p>PRAWA KULTURALNE I SOLIDARNOŚCIOWE – prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności</p>	<p>Artykuł 27 Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności</p> <p>Artykuł 28 Prawo do międzynarodowego ładu i porządku, w którym niniejsze prawa mogą być w pełni realizowane</p> <p>Artykuł 29 Odpowiedzialność za respektowanie praw innych osób</p> <p>Artykuł 30 Nieodbieranie żadnego z tych praw!</p>

SCENARIUSZ

BEZPIECZEŃSTWO I GODNOŚĆ W EDUKACJI

KLUCZOWE POJĘCIA:

- prawo do edukacji,
- prawo dziecka do ochrony,
- prawo do życia, przetrwania i rozwoju,
- prawo do niedyskryminacji,
- odpowiedzialność rządu.

INFORMACJE O WARSZTACIE:

Osoby uczestniczące w warsztacie dowiedzą się, w jaki sposób prawo do edukacji łączy się z innymi prawami człowieka – w tym z prawem do ochrony, równości, godności oraz prawem do życia. Przeanalizują, co sprawia, że szkoła jest miejscem szanującym prawa człowieka, oraz poznają historię Unecebo Mboteniego – trzyletniego chłopca, który tragicznie zginął, wpadłszy do niezabezpieczonej toalety w przedszkolu w Południowej Afryce. Uczestnicy_uczestniczki zostaną zachęceni do podjęcia działań na rzecz sprawiedliwości i pociągnięcia do odpowiedzialności winnych za śmierć Unecebo.

CZAS:

60 minut. Możesz potrzebować dodatkowego czasu na sekcję *Podjmij działania*.

WIEK:

12+

DZIĘKI UDZIAŁOWI W WARSZTACIE
OSOBY UCZESTNICZĄCE:

- **zrozumieją** pojęcie praw dziecka i ochrony dzieci w podczas edukacji;
- **poznają** konsekwencje naruszania prawa dzieci do ochrony podczas nauki w odniesieniu do innych praw;
- **uświadomią sobie**, że to rządy są odpowiedzialne za zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa w placówkach edukacyjnych;
- **dowiedzą się**, czym jest Maraton Pisania Listów;
- **napiszą listy**, by okazać wsparcie i solidarność rodzinie Unecebo Mboteniego.

MATERIAŁY:

- **karty pracy:** arkusz obserwacyjny (strony 13–14);
- **historia Unecebo** (strona 16);
- **informacje ogólne** (strona 15);
- papier, długopisy, materiały plastyczne i koperty (jeśli wysyłacie listy);
- opcjonalnie: film o Unecebo dostępny na stronie bit.ly/4nruf0J;
- opcjonalnie: wzory listów ze strony maraton.amnesty.org.pl.

PRZYGOTOWANIE:

- Przeczytaj karty z historiami i wybierz te, nad którymi będzie pracować grupa.

- Wydrukuj karty pracy dla każdej osoby lub grupy.
- Zapoznaj się z informacjami ogólnymi.
- W zależności od wielkości grupy, poziomu wiedzy i potrzeb edukacyjnych osób uczestniczących możesz dostosować czas przeznaczony na poszczególne części zajęć oraz zmodyfikować instrukcje ćwiczeń. Starannie zaplanuj czas.

WIĘCEJ INFORMACJI:

Raport Amnesty *Broken and Unequal: The State of Education in South Africa* analizuje dostęp dzieci w Południowej Afryce do dobrej jakości edukacji (materiał anglojęzyczny): <https://amnesty.org.za/research/broken-and-unequal-the-state-of-education-in-south-africa/>.

ŚRODKI OSTROŻNOŚCI:

Ten warsztat dotyczy śmierci małego dziecka w środowisku przedszkolnym, co może być trudnym emocjonalnie tematem. Osoba prowadząca powinna rozważyć, czy zajęcia są odpowiednie dla danej grupy wiekowej, i dostosować aktywności do możliwości i potrzeb osób uczestniczących. Jasno poinformuj uczestników i uczestniczki warsztatu, jaki temat będziecie omawiać. Dobieraj słowa tak, by podkreślić troskę i potrzebę sprawiedliwości; unikaj drastycznych szczegółów. Przedstaw historię Unecebo z szacunkiem, akcentując nadzieję i możliwość podjęcia działań solidarnościowych. Unikaj obwiniania rodziców, społeczności czy kultury za niebezpieczne warunki panujące w przedszkolu. W razie pojawienia się negatywnych opinii delikatnie skieruj dyskusję na systemowe zaniedbania i kwestię odpowiedzialności rządu. Niektórzy uczestnicy_uczestniczki mogą mieć osobiste doświadczenia z nieprzystosowanymi do nauki szkołami, ubóstwem czy stratą. Po przedstawieniu opowieści o Unecebo zrób krótką przerwę lub przeprowadź ćwiczenie oddechowe, aby pomóc grupie w powrocie do równowagi. Pamiętaj, że dyskusja może wywoływać silne emocje. Daj uczestnikom_uczestniczkom możliwość niewzięcia w niej udziału. Zachęć młodsze osoby do rozmowy z zaufaną dorosłą osobą, jeśli po zajęciach poczują duży smutek i niepokój.

1. PRAWO DO EDUKACJI

Zachęć osoby uczestniczące do wspólnej refleksji. Przeczytaj na głos:

„Każde dziecko ma prawo otrzymywać edukację. Nie chodzi tylko o udział w lekcjach. Obejmuje to także bezpieczeństwo oraz troskliwe i sprawiedliwe traktowanie w placówce, w której się uczy. Jakie warunki powinna zapewniać szkoła, aby dzieci mogły się uczyć i rozwijać w poczuciu bezpieczeństwa i szczęścia?”

Zapisuj odpowiedzi na flipcharcie lub tablicy. Jeśli trzeba, podpowiadaj pytania:

- Co sprawia, że szkoła jest bezpieczna?
- Co pomaga dzieciom czuć się szczęśliwymi i gotowymi do nauki?
- Jak szkoła może zadbać o zdrowie dzieci?

Jeśli osoby uczestniczące po raz pierwszy biorą udział w zajęciach o prawach człowieka lub mają na ten temat małą wiedzę, wykorzystaj informacje ze strony 4, aby ułatwić im zdobycie podstawowych informacji i zwiększyć ich świadomość.

Wyjaśnij, że prawo do edukacji oznacza coś więcej niż samą możliwość chodzenia do szkoły i nauki. Łączy się ono z innymi prawami, które przysługują dzieciom w szkole. Gdy jedno z tych praw nie jest respektowane, nauka staje się trudna, a nawet niebezpieczna, np.:

- jeśli dziecko nie czuje się bezpiecznie, trudno mu się skoncentrować;
- jeśli w szkole nie ma czystej wody ani toalet, zagraża to zdrowiu dzieci i może zniechęcać je do chodzenia do szkoły;
- jeśli w szkole nauczyciel poświęca uwagę głównie dzieciom mówiącym w języku większości (np. w języku urzędowym), dzieci posługujące się innym językiem mogą czuć się wykluczone i mieć trudności w nadążaniu za treściami.

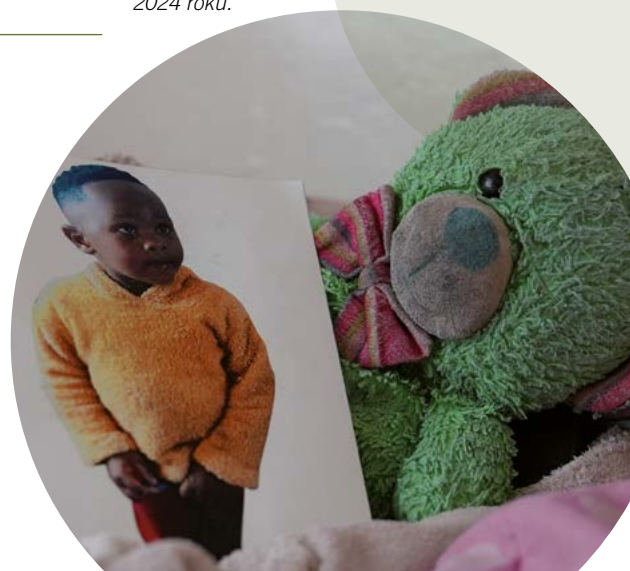
Nawiązując do odpowiedzi uczestników_uczestniczek z pierwszej części ćwiczenia, gdy zastanawialiście się, co tworzy dobrą i bezpieczną szkołę, wprowadź sześć kluczowych praw człowieka związanych z prawem do edukacji. Przy każdym prawie pokaż, jak łączy się ono z wcześniej wymienionymi pomysłami.

<p>1. Prawo do ochrony przed przemocą – szkoły muszą być bezpieczne, wolne od przemocy i zagrożeń.</p>	<p>2. Prawo do czystej wody i sanitariatów – zapewnienie zdrowych i higienicznych warunków jest podstawą uczestnictwa w edukacji.</p>
<p>3. Prawo do wyrażania opinii i bycia wysłuchanym_ wysłuchaną – dzieci mają prawo do udziału w decyzjach dotyczących ich edukacji.</p>	<p>4. Prawo do zabawy i odpoczynku – rozwój dzieci w szkole obejmuje także przerwy i rekreację.</p>
<p>5. Prawo do niedyskryminacji – edukacja musi być równa i dostępna dla wszystkich dzieci.</p>	<p>6. Prawo do nauki we własnym języku i zgodnie z własną kulturą – placówka powinna respektować tożsamość dziecka.</p>

Trzyletni Unecebo utonął w latrynie w swoim przedszkolu w Republice Południowej Afryki w kwietniu 2024 roku.

Jeśli starczy czasu, poproś grupę o refleksję nad pytaniami:

- Czy te prawa są w szkołach przestrzegane w równym stopniu?
- Które z nich waszym zdaniem najczęściej nie są respektowane?
- Kto jest odpowiedzialny za to, aby te prawa były przestrzegane?

2. SYMULACJA INSPEKЦИИ SZKOŁY

Przeczytaj na głos:

„Przestrzeganie praw dzieci w trakcie nauki jest odpowiedzialnością rządu. Rządy mają prawny obowiązek zadbać o to, by edukacja była bezpieczna, sprawiedliwa i by w jej ramach respektowano prawa wszystkich dzieci. Oznacza to coś więcej niż tylko budowanie szkół czy zatrudnianie wykwalifikowanych nauczycieli. Rządy muszą również aktywnie sprawdzać, czy szkoły spełniają standardy w zakresie bezpieczeństwa, higieny, jakości edukacji i uwzględniania różnorodnych potrzeb dzieci.

Można to robić poprzez inspekcje – przeszkolone osoby odwiedzają placówki, by sprawdzić, czy są one dobrym miejscem do nauki i rozwoju dla dzieci. Zwracają uwagę na to, czy budynek szkoły jest bezpieczny, czy nauczyciele mają odpowiednie warunki pracy i czy prawa dzieci są przestrzegane. Szkoła, która nie spełnia tych kryteriów, nie jest dobrą szkołą”.

Następnie wyjaśnij:

*„W tym ćwiczeniu wcielicie się w role inspektorów i inspektorek. Waszym zadaniem będzie odwiedzenie wymyślanego przedszkola o nazwie **Słoneczne Dni**. Wyobraźcie sobie, że przeprowadzacie wizualną inspekcję miejsca, w którym dzieci w wieku od dwóch do pięciu lat uczą się i bawią”.*

Podziel uczestników_uczestniczki na małe grupy lub pary i rozdaj każdej grupie/parze kopię arkusza obserwacyjnego (strony 13–14), w którym uwzględniono pięć kategorii:

- bezpieczeństwo i ochrona,
- czystość i zdrowie,
- dobre traktowanie,
- nauka i uwzględnianie różnorodnych potrzeb,
- zabawa i odpoczynek.

Kontynuuj instrukcję:

„Pamiętajcie, że każda z tych kategorii reprezentuje prawo dziecka. Nie chodzi tylko o to, czy coś w szkole jest dostępne, ale także o to, czy jest wystarczająco dobre, by zapewnić dzieciom bezpieczeństwo, zdrowie i traktowanie z szacunkiem. Szukajcie oznak tego, czy prawa dzieci są respektowane, czy nie”.

Przedszkole Little
Champions w prowincji
Eastern Cape, RPA.

Poproś uczestników_uczestniczki, aby wykorzystali własne doświadczenia związane ze szkołą i opisali lub narysowali po dwie–trzy obserwacje dla każdej kategorii:

- **Co może świadczyć o tym, że dane prawo jest w szkole respektowane?**
- **Jakie obserwacje budziłyby niepokój?**

Po ok. 10 minutach zbierz całą grupę i poproś, aby każdy zespół podzielił się na forum jedną–dwoma najważniejszymi obserwacjami ze swojej inspekcji. Zadaj pytanie: „Co należałoby zgłosić jako wymagające pilnej poprawy? Dlaczego?”.

3. HISTORIA UNECEBO. KIEDY PLACÓWKA EDUKACYJNA NIE JEST BEZPIECZNA

Wyjaśnij, że teraz przyjrzyjcie się temu, co może się wydarzyć, gdy w placówce edukacyjnej nie jest bezpiecznie, na przykładzie prawdziwej historii chłopca o imieniu Unecebo. Jego przedszkole nie było bezpieczne, ponieważ dzieci nie miały dostępu do bezpiecznych toalet; zamiast tego musiały korzystać z wykopanych w ziemi latryn. W wyniku ich użytkowania Unecebo stracił życie.

Omawiając jego historię, kładź nacisk na godność, sprawiedliwość i fundamentalną rolę, jaką bezpieczeństwo w szkole odgrywa w życiu wszystkich dzieci.

Rozpocznij od słów:

*„Przyjrzelśmy się różnym prawom związanym z edukacją. Istnieje jednak jeszcze jedno, absolutnie kluczowe prawo: **prawo do życia, przetrwania i rozwoju**, które przysługuje każdemu dziecku. Mówi ono, że rządy muszą robić wszystko, by chronić dzieci przed krzywdą. W domu, w społeczności i w miejscu, gdzie dzieci odbierają edukację zawsze powinny one być chronione. Gdy placówki edukacyjne nie zapewniają bezpiecznych warunków, życie dzieci jest zagrożone. To właśnie doprowadziło do śmierci Unecebo”.*

Przeczytaj na głos historię Unecebo Mboteniego (strona 16) i pokaż jego zdjęcie. Jeśli uczestnicy_uczestniczki nie znają pojęcia latryny, wyjaśnij:

„Latryna to rodzaj toalety, w której wszystkie nieczystości trafiają do głębokiego dołu w ziemi. Niektóre mają siedzisko, inne to po prostu otwór w ziemi, nad którym trzeba kucać. Jeśli nie są odpowiednio zabezpieczone lub zakryte, ktoś – szczególnie małe dziecko – może do nich wpaść”.

Zrób chwilę ciszy na refleksję. Poproś kilka osób, by podzieliły się tym, jak się czują po wysłuchaniu historii Unecebo.

Powiedz osobom uczestniczącym, że ta historia może wywołać smutek lub niepokój, i zaznacz, że omawiacie ją, by podkreślić, że wszystkie dzieci – niezależnie od tego, kim są i gdzie mieszkają – zasługują na bezpieczne szkoły.

Zapytaj:

- **Czy dzieci powinny korzystać w szkole z latryn? Dlaczego tak lub dlaczego nie?**
- **Czy zapewnienie takich toalet jest przejawem respektowania praw dziecka? Dlaczego tak lub dlaczego nie?**
- **Kto był odpowiedzialny za to, by przedszkole Unecebo było bezpieczne? Dlaczego nie podjęto działań?**
- **Co rządy powinny zrobić, aby nigdy więcej nie doszło do takiej tragedii?**

Odpowiedzi mogą obejmować pomysły takie jak: regularne inspekcje szkół; naprawa lub remont niebezpiecznych budynków; poważne traktowanie skarg; odpowiednie reakcje na zagrożenia; lepsze i równe finansowanie; skrupulatny nadzór i zapewnianie wszystkim dzieciom równej ochrony i bezpieczeństwa. Wykorzystaj informacje ogólne (strona 15), by poprowadzić dyskusję.

Niebezpieczne latryny w przedszkolu Little Champions w prowincji Eastern Cape, RPA.

OPCJONALNIE: Jeśli jest czas, pogłęb dyskusję, zadając pytania o równość, sprawiedliwość i systemowe nierówności:

- Dlaczego waszym zdaniem w niektórych szkołach dzieci wciąż muszą korzystać z latryn, a w innych szkołach dostępne są nowoczesne toalety splukiwane wodą?
- Czyj głos i czyje skargi są częściej wysłuchiwane, gdy pojawia się problem dotyczący bezpieczeństwa? Dlaczego?
- Gdy rząd rozdziela środki na edukację, które szkoły mają pierwszeństwo?
- W tym samym kraju niektóre dzieci chodzą do bezpiecznych szkół, a inne nie. Co to mówi o prawie do równego traktowania? Co to mówi o tym, jak rząd ceni życie dzieci?

Zachęcaj uczestników_uczestniczki, aby wzięli pod uwagę m.in. lokalizację danej szkoły (miasto/wieś), sytuację materialną dzieci, ich pochodzenie etniczne, presję społeczną i priorytety rządu. Powiedz, że mechanizmy władzy i uprzywilejowania działają w ten sposób, że niektóre społeczności są zauważane i wysłuchiwane, a inne ignorowane.

Unecebo Mboteni.
© Prywatne

Podsumowanie:

Historia Unecebo jest bardzo smutna i stanowi tragiczny przykład tego, co się dzieje, gdy prawa do edukacji, równości, bezpiecznej infrastruktury sanitarnej i życia są łamane. To nie był wypadek, lecz rezultat braku respektowania wszystkich tych praw. Niektóre dzieci chodzą do szkół z bezpiecznymi, czystymi toaletami, inne nie. To nie dlatego, że dzieci są różne, lecz dlatego, że rząd Południowej Afryki nie traktuje wszystkich szkół, społeczności i dzieci jednakowo. Tak jak rodzice są odpowiedzialni za bezpieczeństwo dzieci w domu, tak rządy odpowiadają za bezpieczeństwo wszystkich dzieci w przestrzeni publicznej, w tym w szkołach czy przedszkolach, niezależnie od tego, gdzie dzieci mieszkają. Zaniedbanie rządu odebrało Unecebo nie tylko możliwość edukacji – kosztowało go życie.

Przedszkole Little Champions, w którym zginął Unecebo.

4. PODEJMIJ DZIAŁANIE

Opowiedz grupie o Maratonie Pisania Listów Amnesty International. Wyjaśnij, że Amnesty zachęca ludzi na całym świecie do domagania się sprawiedliwości dla rodziny Unecebo i dąży do tego, by życie żadnego dziecka nie było zagrożone podczas pobytu w szkole. Możesz podać przykłady z wcześniejszych edycji Maratonu (strona 3), które pokazują, jak skuteczne może być pisanie listów i podejmowanie innych działań. Możesz też pokazać jednonominutowy film o Mosesie Akatugbie, który został uwolniony z celi śmierci dzięki Maratonowi:

https://youtu.be/8cU6EPY5r_c.

Jeśli nie macie wystarczająco dużo czasu, aby podjąć działania podczas warsztatu, zaplanujcie pisanie listów później lub podzielcie się zadaniami. Wykażcie się kreatywnością!

Pokaż osobom uczestniczącym film o Unecebo dostępny pod linkiem: bit.ly/4nruf0J.

NAPISZ LIST	
<p>Zachęć osoby uczestniczące w warsztacie do napisania listu do ministry edukacji podstawowej w Republice Południowej Afryki, korzystając z informacji kontaktowych po prawej stronie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Napisz coś o sobie, aby list miał osobisty charakter. ■ Napisz, co cię zszokowało w historii Unecebo Mboteniego. ■ Napisz, dlaczego uważasz, że ważne jest, aby we wszystkich szkołach i przedszkolach były odpowiednie i bezpieczne toalety. ■ Domagaj się przyspieszenia śledztwa w sprawie śmierci Unecebo, upublicznienia jego wyników oraz pociągnięcia do odpowiedzialności osób winnych. Zażądaj, by władze zlikwidowały niebezpieczne latryny i zapewniły bezpieczeństwo sanitarne w szkołach i przedszkolach wszystkim dzieciom w kraju. 	<p>Ministry of Basic Education Private Bag X9034 Cape Town, 8000 South Africa Zwrot grzecznościowy: Szanowna Pani Ministro (jeśli piszesz list po angielsku: <i>Dear Minister</i>) E-mail: Dlanga.S@dbe.gov.za / Vangqa.L@dbe.gov.za Facebook: www.facebook.com/SiviweGwarubeMP X: @Siviwe_G Instagram: siv_gwarube Hasztagi: #JusticeForUnecebo #W4R25 Za pośrednictwem: J.E. Nomvula Mngomezulu Ambasador Republiki Południowej Afryki Ambasada Republiki Południowej Afryki ul. Koszykowa 54 VI piętro 00-675 Warszawa</p>
OKAŻ SOLIDARNOŚĆ	
<p>Pokaż rodzinie Unecebo, że nie jest sama w swojej walce o sprawiedliwość.</p> <p>Wyślij list z wyrazami przyjaźni i nadziei, aby dodać bliskim chłopca sił i wesprzeć ich w walce o sprawiedliwość. Bądź kreatywny_kreatywna! Zrób zdjęcie swojego listu lub nagraj krótkie wideo i udostępnij je w mediach społecznościowych. Następnie wyślij list na adres podany po prawej stronie.</p> <p>Kilka wskazówek:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Napisz coś o sobie, aby wiadomość była osobista. ■ Możesz narysować małe samochodziki – Unecebo lubił się nimi bawić. ■ Rodzice Unecebo mówią po angielsku i w języku isiXhosa. Oto przykłady wiadomości w obu językach: <ul style="list-style-type: none"> – „Dear Andiswa and Loyiso, we stand with you in your fight for justice for little Unecebo”. – „Andiswa no Loyiso, sima nani ekulweleni ubulungisa benkwenkwana u Unecebo”. 	<p>Unecebo's Family c/o Amnesty International South Africa 97 Oxford Road Saxonwold Johannesburg 2196 South Africa E-mail: campaigns@amnesty.org.za Hasztagi: #JusticeForUnecebo #W4R25</p>

5. ZORGANIZUJCIĘ KREATYWNĄ AKCJĘ W SWOJEJ SZKOLE

Maraton Pisania Listów to nie tylko listy – to także twórcze działania, które pomagają innym lepiej zrozumieć, o co walczymy. Zorganizujcie w swojej szkole **akcję artystyczną lub społeczną**, która pokaże, że prawa człowieka dotyczą wszystkich ludzi niezależnie od tego, gdzie żyją.

RPA. Puste krzesło

Znacie już historię Unecebo Mboteniego – trzyletniego chłopca, który 18 kwietnia 2024 roku wpadł do latryny w swoim przedszkolu w prowincji Eastern Cape w RPA. Zmarł następnego dnia. Rok po tragedii jego rodzina wciąż nie wie, jak dokładnie do niej doszło – sprawa jest nadal badana, a nikt nie został pociągnięty do odpowiedzialności.

Aby wyrazić solidarność z rodziną chłopca, w każdej klasie ustawcie **jedno puste krzesło** z kartką z imieniem Unecebo.

Możecie dodać rysunki, listy czy zabawki – wszystko, co symbolizuje dziecko, które już nigdy nie wróci do swojego przedszkola.

Akcja ma przypominać, że brak bezpieczeństwa w placówkach edukacyjnych odbiera dzieciom prawo do nauki i życia.

Zróbcie zdjęcie swojego pustego krzesła i udostępnijcie je w mediach społecznościowych z hasztagami **#JusticeForUnecebo** **#W4R25** – niech jak najwięcej osób dowie się o tej historii.

Koniecznienoznaczcie Ministrę Edukacji RPA (Facebook: www.facebook.com/SiviweGwarubeMP, X: [@Siviwe_G](https://twitter.com/Siviwe_G), Instagram: [siv_gwarube](https://www.instagram.com/siv_gwarube)).

WRITE
FOR
RIGHTS

AMNESTY
INTERNATIONAL

MATERIAŁY POMOCNICZE

ARKUSZ OBSERWACYJNY INSPEKTORA_
INSPEKTORKI

NAZWA PRZEDSZKOLA: SŁONECZNE DNI

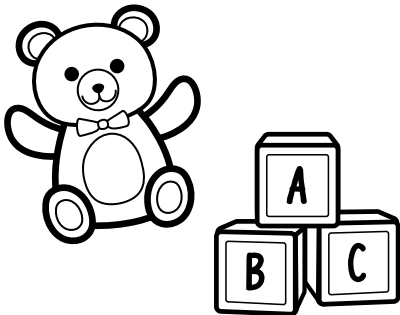
Twoim zadaniem jako inspektora_inspektorki jest obserwacja i raportowanie w zakresie dwóch kwestii:

- Co świadczy o tym, że to miejsce jest dobre dla dzieci?
- Co budzi twój niepokój albo wymaga naprawy?

Zapisz lub narysuj swoje pomysły w przypadku każdej kategorii. Pierwsza kategoria została już uzupełniona jako przykład.

KATEGORIA 1. ZABAWA I ODPOCZYNEK

Czy dzieci mają bezpieczne miejsca do zabawy i odpoczynku? Czy mają okazję korzystać z tych miejsc?

😊 Jest cicha sala do drzemek z małymi łóżkami i miękkimi kocykami.

😊 Jest plac zabaw z piłkami, klockami i piaskownicą.

😞 Na zewnątrz nie ma zacienionego miejsca, więc dzieci mogą się przegrzewać, bawiąc się w słońcu.

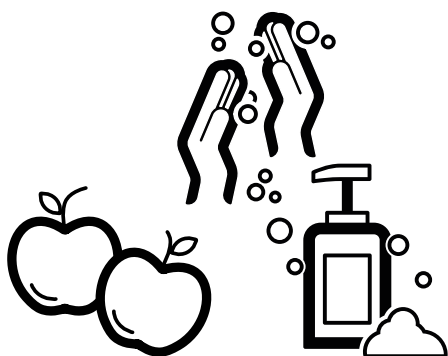
KATEGORIA 2. BEZPIECZEŃSTWO I OCHRONA

Co zapewnia, że budynek, różne pomieszczenia i plac zabaw są bezpieczne i chronione? Czy jakieś elementy stwarzają zagrożenie dla dzieci?

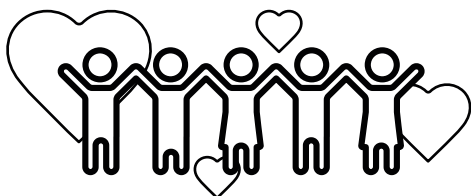

KATEGORIA 3. CZYSTOŚĆ I ZDROWIE

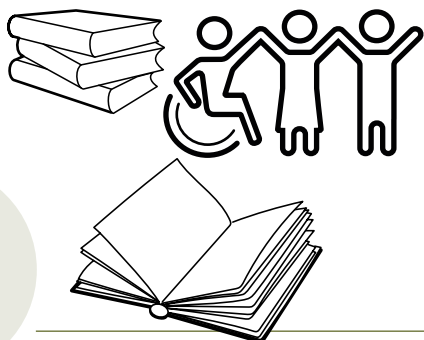
Co robi szkoła, aby dbać o zdrowie dzieci? Czy toalety, jadalnie i kuchnia są czyste i bezpieczne?

KATEGORIA 4. DOBRE TRAKTOWANIE

Czy dzieci są traktowane życzliwie i sprawiedliwie przez nauczycieli, nauczycielki oraz inne dzieci? Czy wszystkie dzieci czują się mile widziane? W jaki sposób szkoła promuje godność i szacunek?

KATEGORIA 5. NAUKA I UWZGLĘDNIANIE RÓŻNORODNYCH POTRZEB

Czy każde dziecko może uczestniczyć w zajęciach i się uczyć? Czy są dostępne dobrej jakości materiały edukacyjne? Czy jest coś, co mogłoby sprawić, że niektóre dzieci poczują się wykluczone?

INFORMACJE OGÓLNE

BRAK BEZPIECZEŃSTWA W SZKOŁACH TO NARUSZENIE PRAW CZŁOWIEKA.

Każde dziecko ma prawo do edukacji – jest ono chronione zarówno w prawie międzynarodowym, w tym w Konwencji o prawach dziecka ONZ, jak i w konstytucji Republiki Południowej Afryki. Oznacza ono coś więcej niż tylko dostęp do sali lekcyjnej. Edukacja musi być **dostępna, osiągalna i dostosowana do potrzeb dzieci**. Musi być także bezpieczna. Jeśli infrastruktura w placówce jest nieodpowiednio przystosowana albo jeśli dzieci są narażone na przemoc czy brak higieny, realizacja prawa do edukacji staje się niemożliwa.

Historia Unecebo Mboteniego jest tragicznym przykładem tego, co może się stać, gdy rządy nie wypełniają swego obowiązku w zakresie ochrony prawa dzieci do edukacji. Śmierci chłopca można było uniknąć. Co gorsza, jego przypadek nie jest odosobniony. Placówki edukacyjne w Republice Południowej Afryki od dawna zmagają się z niewłaściwą infrastrukturą, przepelnionymi klasami i brakiem dostępu do czystej wody i sanitariatów.

STRUKTURALNE NIERÓWNOŚCI I DYSKRYMINACJA

Historia Unecebo pokazuje głębokie nierówności w systemie edukacji. Wiele placówek w Republice Południowej Afryki – zwłaszcza w bogatszych lub miejskich obszarach – ma nowoczesne wyposażenie i dobrze utrzymane toalety. Ale inne szkoły i przedszkola nadal korzystają z niebezpiecznych latryn albo w ogóle nie mają sprawnych toalet. Zaniedbane placówki to w większości te uczęszczane przez czarne dzieci ze zwyczajowo marginalizowanych społeczności. Jest to efekt systemowej porażki i przejaw naruszenia praw dziecka do życia, zdrowia, godności i edukacji.

Wszystkie dzieci mają te same prawa – niezależnie od miejsca zamieszkania, dochodów rodziny, pochodzenia, języka czy jakiegokolwiek innej kwestii. Historia Unecebo pokazuje jednak, jak ubóstwo, rasa i historia nakładają się na siebie, tworząc niebezpieczne nierówności w sferze edukacji. W Republice Południowej Afryki – podobnie jak w wielu innych krajach – placówki uczęszczane przez społeczności zwyczajowo marginalizowane wciąż są pomijane przy podziale środków i kontroli bezpieczeństwa, mają fatalną infrastrukturę i słaby nadzór ze strony władz. Takie traktowanie części dzieci narusza zasadę równości wobec prawa i sprawia, że niektóre z nich są znacznie gorzej chronione niż inne. Gdy rządy nie uzupełniają tych luk, utralają dyskryminację i odbierają dzieciom prawo do bezpiecznej i godnej edukacji.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ RZĄDU

Zgodnie z prawem międzynarodowym i krajowym to **rząd jest głównym podmiotem odpowiedzialnym** za zapewnienie, że edukacja będzie bezpieczna, równa i sprawiedliwa. Obejmuje to uchwalanie odpowiednich przepisów, przeznaczanie wystarczających środków finansowych, ustalanie krajowych standardów oraz regularne monitorowanie szkół. Nie wystarczy, że rząd ogłosi, iż edukacja jest bezpłatna czy dostępna – musi jeszcze zagwarantować, że placówki edukacyjne będą bezpieczne dla wszystkich dzieci, niezależnie od miejsca zamieszkania czy statusu ekonomicznego ich rodzin.

Zaniedbania rządu odegrały kluczową rolę w śmierci Unecebo. Władze Republiki Południowej Afryki już wcześniej zobowiązały się do likwidacji latryn w szkołach i przedszkolach, jednak kroki w tym kierunku były powolne i niespójne. Śmierć Unecebo można było powstrzymać. Zginął, ponieważ jego przedszkole miało niebezpieczne sanitariaty, a rząd nie zareagował na czas. Państwo nie ochroniło jego prawa do życia.

Unecebo jako niemowlę.
© Prywatne

HISTORIA UNECEBO

📍 Republika
Południowej
Afryki

Unecebo Mboteni był wesołym trzylatkiem, który lubił nawiązywać przyjaźnie i bawić się samochodzikami. Zawsze było wiadomo, kiedy był w domu.

18 kwietnia 2024 r. Unecebo wpadł do latryny w przedszkolu w prowincji Eastern Cape w RPA. Zmarł następnego dnia.

Od 2018 r. w prowincji Eastern Cape w taki sam sposób zginęło jeszcze dwoje innych dzieci – oboje po tym, jak wpadły do latryn. Ich tragiczna śmierć nie wystarczyła, aby zlikwidowano wszystkie niebezpieczne latryny w szkołach i w przedszkolach. Edukacja i bezpieczeństwo dzieci w RPA nadal zależy od miejsca urodzenia, zamożności i koloru skóry. Jak powiedział ojciec Unecebo: „Mój syn zginął w śmiertelnej pułapce na biednych ludzi”.

Minął rok, a rodzina nie otrzymała żadnych informacji od przedszkola ani Departamentu Edukacji Podstawowej na temat tego, czy latryna, do której wpadł Unecebo, została usunięta, nie mówiąc już o postępach w śledztwie w sprawie jego śmierci. Zamiast wyjaśnić, jak doszło do tej tragicznej sytuacji, rodzina Unecebo napotyka milczenie.

Unecebo stracił życie w miejscu, w którym powinien być bezpieczny.

Jego rodzina zasługuje na wyjaśnienia, a dzieci w RPA na bezpieczne szkoły i przedszkola.

Góra: Latryna, w której zginął Unecebo, jest wciąż używana przez dzieci w tym przedszkolu.

Środek: Unecebo Mboteni

Dół: Andiswa, mama Unecebo Mboteni.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem zrzeszającym ponad 10 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście. Działamy na rzecz świata, w którym wszyscy mogliby swobodnie korzystać ze swoich przyrodzonych praw. Prowadzimy niezależne śledztwa i ujawniamy przypadki nadużyć, niezależnie od tego, gdzie i kiedy do nich dochodzi. Wywieramy nacisk na władze oraz na inne grupy mające wpływ (na przykład korporacje), pilnując dotrzymywania składanych przez nie obietnic oraz respektowania prawa międzynarodowego.

Poprzez ukazywanie poruszających historii ludzi, w imieniu których działamy, inspirujemy miliony osób na całym świecie do pracy na rzecz zmiany, a także do obrony narażających się aktywistów i aktywistek. Zachęcamy ludzi, by domagali się swoich praw, edukując w zakresie praw człowieka i prowadząc szkolenia na ich temat. Chronimy ludzi i wspieramy ich – walczymy o zniesienie kary śmierci, propagujemy prawa reprodukcyjne i seksualne, przeciwdziałamy dyskryminacji, bronimy praw uchodźców i uchodźczyń oraz migrantów i migrantek. Pomagamy doprowadzać sprawców tortur przed oblicze sprawiedliwości i zmieniać opresyjne prawa, a przede wszystkim uwalniać ludzi więzionych za wygłaszanie własnych opinii. Jesteśmy głosem osób uciskanych i pozbawianych swobód oraz godności. Dajemy głos tym, których nie słychać.

AMNESTY INTERNATIONAL TO GLOBALNY RUCH NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA. GDY NIESPRAWIEDLIWOŚĆ DOTYKA JEDNEJ OSOBY, MA TO ZNACZENIE DLA NAS WSZYSTKICH.

© Amnesty International 2025

O ile nie zaznaczono inaczej, treść niniejszego dokumentu jest udostępniana na licencji Creative Commons (Uznanie autorstwa, Użycie niekomercyjne, Bez utworów zależnych, Międzynarodowe 4.0), <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>. Więcej informacji dotyczących zezwoleń można znaleźć na naszej stronie internetowej: www.amnesty.org.

Tam, gdzie materiał jest przypisany do właściciela praw autorskich innego niż Amnesty International, materiał ten nie podlega licencji Creative Commons.

Po raz pierwszy opublikowany w 2025 r. przez Amnesty International Ltd.
Peter Benenson House, 1 Easton Street
Londyn WC1X 0DW, Wielka Brytania

Stowarzyszenie
AMNESTY INTERNATIONAL
www.amnesty.org.pl
Sapieżyńska 10a, 00-215 Warszawa
e: amnesty@amnesty.org.pl
t: 22 827 60 00

Wrzesień 2025 r.
Indeks: POL 32/9527/2025
Zdjęcie na okładce: © Pywatne
Zdjęcie na tylnej okładce: © Marieke Wijntjes

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

Sympatycy i członkowie Amnesty biorą udział w Maratonie Pisania Listów 2024 w Holandii.